

A bőség zavara avagy a zavarbaejtő bőség

Gáncsné Nagy Erzsébet könyvéről

Amikor tavaly tavasszal Gáncsné Nagy Erzsébet könyve, *A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezetének története 1994–2002* megjelent, annak a Győri Városi Könyvtárban történt bemutatásakor valaki Parkinsont idézte. Híres könyvének azt a passzusát, amely a jelöltek kiválasztása kapcsán a Tengernagyí Bizottság módszerét mutatja be. Érdekes nekünk is felidézni ezt a részt: „Az eszményi jelölt így felelt a második kérdésre: Igen, Parker tengernagy a nagybátyám. Apám Foley kapitány, nagyapám Foley sorhajókapitány. Anyám apja Hardy tengernagy volt. Hardy fregattkapitány a nagybátyám. Legidősebb bátyám hadnagy a királyi haditengerészetnél, második bátyám kadét Dartmouthban, és a legifjabb fivérem matrózruhát hord. Ah! mondja erre a rangidős tengernagy. És hogyan jutott arra a gondolatra, hogy a haditengerészet kötelékébe lépjen?” Az idézett rész tökéletesen talál Gáncsné Nagy Erzsébetre. Kolléganőnk szinte szakmai eszmélkedése óta intenzíven foglalkozott helyismerettel. Egyik – igen aktív – alapító tagja volt az MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezetének, igen nagy szavazatmennyiséggel első titkárává választották a megalakuláskor, a későbbiekben átment a kezén minden, a szervezet életét illető anyag, sőt azok egy igen tekintélyes részét ő maga írta, alkotta meg. Kitűnően tudva angolul, oroszlánrésze volt abban, hogy a szervezet felvette és intenzíven ápolja az angol kapcsolatokat, a szinte napi együttműködést a brit testvérszervezettel. Gáncsné ott volt – természetesen – a szervezet minden fontos, sőt talán minden egyáltalán létrejött rendezvényén, a legtöbbször előadást is tartott, nem hiányzott egyetlen olyan összejövetelről sem, ahol helyismeretről esett szó. Témába vágó publikációinak száma kisebb kötetre rúg. De vajon hogyan jutott arra a gondolatra, hogy megírja a Helyismereti Könyvtárosok Szervezetének eddigi történetét? Rejtély...

Minekélőtte azonban e rejtély boncolgatásába kezdenénk, tisztáznunk kell néhány dolgot. Bizonyos előítéletek eloszlatását szeretnénk elvégezni. Jelesül két – lehetséges – előítéletről van szó. Az egyik a szerző személyét illeti, a másik magát a tárgyat.

Aki ismeri, márpedig okunk van feltételezni, hogy a szakmában szinte mindenki ismeri Gáncsné Nagy Erzsébetet, azt tudja, hogy olyan kollegináról van szó, olyan – bocsánat a talán merész „jellemzésért” – svungos csajról, akinek nem kell a szomszédba mennie egy kis beszédkézségért. Gáncsné Nagy Erzsébet remekül, „nyomdakészen” és folyékonyan szól hozzá minden szakmai témához. Erre a szövegre pedig egyként jellemző a ritka élelemjűség, a szigorú racionalitás, a szellemesség (a parkinsoni példa ezért is lehet jellemző), valamint a nagyon

is nőies líra, a sohasem tolakodó önfeltárulkozás. Nos, ha egy ilyen személyiség kezd bele olyan történeti összefoglalásba, amelynek tárgya az ő legszemélyesebb, őt egzisztenciálisan érintő ügy és eseménysorozat, akkor félő... Igen, félő, hogy nagyon is szubjektív lesz, nagyon is a saját látószögéből látatja a témát, hogy nem szaktudományos összefoglalást nyújt, hanem élménybeszámolót, és teszi ezt annál nagyobb önbizalommal, mert hisz képes szubjektív látószögét racionalizálni, egyedül ésszerűként feltüntetni.

A másik veszély – amire a könyv olvasása előtt már ki-ki gondolhat – pedig az, hogy a felfújás esete forog fenn. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete telis-teli szekciókkal, szervezetekkel, sok évtizedes hagyományú és munkásságú alintézményekkel, vajon nem csak a személyes érintettség, a benne játszott meghatározó, vezető szerep mondatja-e Gáncsnéval, hogy ennek a szervezetnek a története kismonográfiát igényel? Vajon nem túlzás-e éppen ezzel a szervezettel könyvnyi terjedelemben foglalkozni, amikor... Amikor – ugye – tucatnyi régebbi, patinásabb szekcióval a kutya sem foglalkozott történetileg.

Mindkét előítéletet el kell oszlatnunk. És nem is nehéz a dolgunk. Ami az elsőt illeti: Gáncsné Nagy Erzsébet természetesen nem bújta ki a saját bőréből, nem csinált ügy, mintha semmi köze nem lett volna a szervezethez, annak csak a dokumentációját ismeri és kutatja. Ám állandóan ellenőrizte magát. Mindenekelőtt ritka szélességben és mélységben áttanulmányozta az összes idevágó dokumentumot. Részint igen könnyű, részint igen nehéz dolga volt. (Beszámolóink címe is erre utal.) A helyismerészek ugyanis dokumentáló mániával megvert népség. Egyszerűen nem tudnak nem felvenni mindent virtuális és valós adattáraikba, ami történik. Hiába, szakmai ártalom. A Helyismereti Könyvtárak Szervezete minden levele, előterjesztése, tervezete, jegyzőkönyve, meghívója, felmérése, kibocsátott dokumentuma, küldött és kapott levele stb. raktáron, csűrben van, fellelhető, kutatható. (Hogy ez kinek az érdeme elsősorban, ne kutassuk. Bizonytalán az első elnöké, Mándli Gyuláé az érdem oroszlanrésze, de korántsem pusztán az övé.) És Gáncsné Nagy Erzsébet valóban újraolvasott, újratanulmányozott minden ilyen anyagot. Ezt nem becsületszóra kell elhinnünk neki, a könyv tetemes része a lehető legpozitívistább – persze többszörösen is rendezett, szisztematizált – adathalmaz. Gáncsnének arra is volt gondolja, hogy a kontextust is megvilágítsa. A Helyismereti Könyvtárosok Szervezetének megalakulása, működése, évtizedes története nem lóg a levegőben, hanem szervesen illeszkedik mindenekelőtt a Magyar Könyvtárosok Egyesülete történetébe, de az egész magyar könyvtárügy történetébe is. Ritka arányérzék kell persze az ilyen „kitekintésekhez”, „tájékoztatókhoz”, de – eleddig minden olvasója úgy érezte – ez az arányérzék megvolt a szerzőben. Sem a nagy összefüggések ábrázolása nem teng túl, nem válik redundánssá, sem az alap téma nem tűnik semmisségbe a nagy egészen belül.

Ami pedig a tárgy fontosságát illeti: kétségkívül kellett ahhoz némi bátorság, hogy az egyik legfiatalabbként épp ez a szervezet váljék önálló összefoglalás tárgyává. De hát egyrészt: ki gátolta a többi szervezetet, szekciót, hogy maguk is megírják saját történetüket? Meddig lett volna illendő (?) ilyesmire várni? Másrészt a kérdés persze nem az illendőség, hanem a felgyülemlett mondandó méritumáé. Ez a szervezet – és nem rút elfogultság mondatja ezt velünk – tíz év alatt hatalmasat teljesített. Könyvet megtöltő érdemi teljesítmény áll mögötte. Akik ismerik némileg a hazai helyismereti könyvtári munka történetét azok tudhatják,

hogy e sohasem jelentéktelen munkálkodás egészen új szakaszba lépett a szervezet megalakulásával és annak rendszerszerű működésével. Gáncsné éppen ezt az új korszakot, annak első, döntő évtizedét vette górcső alá, annak dokumentációját állította össze, és jelentőségét méltatta igen tárgyyszerűen, egyszerre téve lehetővé az önreflexiót, és a még annál is fontosabb tudatát annak, hogy van mit és tudható, hogy merre és hogyan célszerű folytatni. (Hogy épp erről a szakaszcól szól Gáncsné története, az azért is szerencsés, mert – az új elnök, Takáts Béla hivatalbalépésével, de nyilván nemcsak annak következtében – a következő évtized jól elkülöníthető szakasznak ígérkezik – várva a maga leendő Gáncsnéját).

Egy szó mint száz, a kiadványról leperegnek az előítéletek vádjai. Helytáll a munka önmagáért. Helytállna akkor is, ha csak a benne foglalt (és értelmezett) anyag bősége szólna mellette (a munka tartalmaz leíró és oknyomozó eseménytörténetet, kronológiát, többféle bibliográfiát és dokumentációs mellékletet, web-site-okra való utalást stb.), de ennél jóval többet is nyújt: mindenekelőtt egy igen fontos könyvtári tevékenység, a helyismereti könyvtári munka hazai állapotának mozgásban leképezett anatómiáját és problémavázlatát, de lehetséges és valódi (lásd: brit kapcsolat) nemzetközi összefüggésrendszerének leképezését is.

Ősi tapasztalat, hogy a könyvek fülszövegei nem az igazat szokták mondani, hanem túldicsérik az adott opust. Ezúttal a könyvet ismerő fordított élményben részesül: Győri Erzsébet, Bényei Miklós és Elizabeth Melrose a könyv hátoldalán olvasható sorai dicsérőek, ám fölötte visszafogottak. A könyv sokkal jobb és sokkal értékesebb, mintsem hogy elintézhető lenne azzal, hogy – mondjuk: „fontos dokumentuma a magyarországi helyismereti tevékenységnek”. Mi legalább azt mondtuk, írtuk volna: az egyik legfontosabb...

Fölösleges lenne ezt a könyvet a hazánkban helyismerettel foglalkozó könyvtárosok figyelmébe ajánlani. Ők – bizonyos vagyok benne – immáron régóta ronggyá olvasták saját példányaikat (kikeresve persze a névmutatókban saját nevüket, nagyon helyesen). Túl azon, hogy minden hazai szakmabélinek ajánlom e művet, elsősorban azt szeretném, ha az MKE más szekcióinak kutatási és íráskészséggel megáldott tagjai forgatnák szorgosan. Jó lenne tőlük is hasonló összefoglalásokat olvasni. (VK)

(Gáncsné Nagy Erzsébet: A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezetének története 1994–2002. Nagykanizsa, 2004. Czupi Kiadó–MKE–HKSZ, 146 p.)

Könyvtárak, irattárak

- * fix és gördülő állványok
- * olvasótermi bútorok (íróm, íróasztal)
- * por, víz és lopásvédelem

- * szaktanácsadás,
- * tervezés,
- * helyszíni szerelés,
- * szervíz

VÁRADI

Mérnökiroda kft.

1114 Bp. Fadrusz u. 4.

Tel/fax: (36 1) 386-9732 e-mail: varadi@axelero.hu

3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K